

PEDAGOGIKA PANININ' AHMIYETI HAM BALANININ' QABILETIN RAWAJLANDIRIWDA MEKTEPGE SHEKEMGI BILIMLENDIRIW SISTEMASININ' ROLI

Erejepov Maxsud
Ajiniyaz atindagi NMPI
Pedagogika kafedrası assistant oqitiwshisi
Kazaxbaeva Mexriban Jamalatdin qizi
Ajiniyaz atindagi NMPI Pedagogika fakulteti
mektep menedjmenti studenti

Annotaciya: Pedagogika paninin' ahmiyeti, bilim sipati, balanin qabiletin-qizigiwshiligin arttiriwda mektepke shekemi bilimlendiriw sistemasinin ahmiyeti haqqında.

Tayanish sozler: Pedagogika, shaxs, bilim, sipat, Subyektlik, basqariwshanliq, uzliksizlik dawirlik, sociallogiya, siyosatshunasliq, ekonomika, huquq, socialliq-ekonomikaliq.

Pedagogika-insan omirinde bilim sipatin asiriwında ulken orin iyeleydi. Bilim konlikpesin arttirgan sayin, jasap atirgan watanina mehir-aqibeti kusheyedi. Insan qanshelli bilimli bolsa, tap miyweli terek siyaqli boladi, yagniy miyweli terek miywesin kotalmay shaqalari iyilip turgani siyaqli, adamdi bilimi artqan sayin insapli, kewli ken', keynin oylap is tutatugin hujdanli insan bolip jetisedi.

Biz mamleketti rawajlandiriwda bilim sipatin asiramiz dep, shet ellik bilim sipatin tuwridan-tuwri alip kelalmaymiz, bunda oqiwshilardin, studentlerdin bilim tajribesinen kelip shiqqan halda, qolaylastirilgan halda, mas tusiwshi metedikani qollay aliwimiz kerek. Mamleketimizde en' joqari bilimdi rawajlandiramiz dep sinalgan, en zor qollanba usillarin mamleketge alip kelgenimiz benen oqiwshilar qiynaladi, keyinshelik bolsa oqiwdan qizigiwshiligin sondirip alamiz.

Pedagogika paniniń predmeti, oqıtıwdıń tálim-tárbiyanıń zamanagóy nizamlıqları, mazmunı, usılları, quralları menen jaslardı, qánigelerdi qurallantıratuǵın pán bolǵanlıǵı ushın onıń metodologik tiykarları maqset hám wazıypaları dúnyanıń materiallıq -ruwxıy rawajlanıwında shaxs kámalı muwapıqlıǵı nizamlıqları hám mámlekettiń zamanagóy siyasatınan kelip shıǵadı. Ózbekstan Respublikasınıń tálim nızamında -tálim mámleket social rawajlanıwında ústin turatuǵın dep belgilep qoyılǵan.

Zamanagoy pedagogikalıq processge bir qatarda oz-ara baylanisliqtagi procesler: oqitiw, tarbiyalaw, oz-ozin tarbiyalaw, rawajlandiriw, talim, psixologiyaliq tayrliqti oz ishine aladi.

Pedagogik procesde:Subyektlik,basqariwshanliq,uzliksizlik ham dawirlikti oz qatarina aladi.

Subyektlik-pedagogika procesde oqitiwshi ham oqiwshilar subyektler sanaladi,olar sol dawirdin ozinde belsendi qatnasadi,erkin pikirleydi,waziypalardi atqaradi ham ozi qarar qabil ete aliwi formalasadi.

Basqariwshanliq-basqariwda oz taktikalik ham strategikalik usillar menen basqaradi.Basqariwshi-basqariliwshilardin waziypalarin belgilep beredi ham qadagalaydi,jumistin belsendi juritiliwi basshinin basqariliwshiliq qabiletime baylanisligi sebebli kobinese basliqlar qatti qol boladi.

Uzliksizlik-pedagogikalik procestin insaniyat tarepinen socialliq tajribeni awlatdan-awladqa jetkerip beriw.

Dawirlik-pedagogik procesdegi belgili bir pedagogik waziypalardi sheshiwge qaratilgan basqishlardin dawirlik takrarlanip turiwin korsetip beredi.

Pedagogika pani bir qatarda sociallogiya,siyosatshunasliq,ekonomika,huquq ham basqa socialliq-ekonomikalik panler menen baylanisli.

Sociallogiya:socialliq,munasibetler,olardi sholkemlestiriw haqqindagi magliwmatlarga iye boliw tiykarinda talim-tarbiyanin' oz-ara natiyjeli sholkemlestiw ushin imkaniyat jaratadi.

Huquq-insan oz huquqlarin anlap jetse gana basqa shaxstin huquqlarin qorgap ham hurmetley aladi.

Pedagogika (yun.paidagogike) — tárbiya, tálim hám de sáptlama beriwdiń teoriyalıq hám ámeliy táreplerin uyreniwshi pánler kompleksi. Pedagogikalıq institutları hám ayırım basqa oqıw orınlarında qánigelik programması tiykarında uyreniletuǵın oqıw predmeti de pedagogika dep júritiledi.

Pedagogika pán retinde bala tárbiyasınıń teoriyalıq tiykarları menen shuǵıllanǵan. Zamanagóy pedagogika balalar menen birgelikte úlkenlerdiń de oqıw -tárbiyalıq, materiallıq hám de ruwxıyma'rifiy tárbiyası menen shugullanishni názerde tutadı. Ózbekstan Respublikasında pedagogika bákámal shaxs ruwxıylıqın qáiplestiriwdiń tiykarǵı quralı retinde jantasadi.

Pedagogika balani jeteklew manisin anlatip,oz orninda oz kasibi ustinde jetik bolgan pedagog jaslarimizdin bilim sapasin joqarilatiwga tomen nazer taslamaw,bolajaq pedagoglardin da ornı ahmiyetli.Ustaz oqiwshiga jol-joba korsetedi,al qalghan waqitlari jeke,erkin turde waqtin mazmunli otkerip,harturli metodika turin uyrenip,endi uyretetugin oqiwshilarga qalay? ,qaytip?,ne uyretuginin? hazirden baslap rejelestirip sol tiykarda oz jolin tanlap aliwi kerek.Ayirim pedagog ustazlarimiz bar,ozı tusinbey turip oqiwshilardan qanday da bir temani talap etedi.Ustazlardi jamanlaw yaki olardi qaralayjaq emespen,biraq aramızda ushrasadi.Biz awelem bar mektepke shekemgi bilimlendiriw sistemasin rawajlandiruwimiz kerek,ayirim shanaraqlarda tarbiyalaniwshilar tuwrıdan-tuwrı mektepke baradi.Al,endi baqshaga barip keyin mektepke bargan oqiwshi menen uy

xojaliginda tarbiyalanip mektepke bargan oqiwshinin aspan menen jerdey parqi bar. Bala psixologiyasin uy agzalari bilmewi mumkin, lekin baqshada tarbiyalangan balanin psixologiyasi oz-ozinen belgili boladi. Bala mektepke barganda aljaspaw kerek. Hazirgi waqitta qaraqalpaq, rus tillerine arnalgan mektepler ashilgan. Soninday bilim sipati, oqitiw metodikasina qarap beriw kerek. Baqshaga bargan balanin qizigiwshiligina qarap mekteplerge beriw ansat bolip qalmastan, balada payda bolgan qabiletti rawajlandiriwgha imkaniyat jaratiladi. Uy xojaliginda tarbiyalangan bala bolsa ya qabileti, ya qizigiwshiligin bilmeysen, jane keleshegin rawajlandiriw ushin oni qaysi pan yaki sport, qol onerlerine beriwdi bilmey ekilenip qaliwimiz mumkin. Balanin jasi ulkeygen sayin, heshnarseni bilmey yaki ata-anasinin itibarsizligi sebebli baqshaga barmay tuwridan-tuwri mektepge bargan balada azli-kemli kemshilikler ushrasadi yaki waqti mazmunsiz otip, oqiwga qizigiwshiligi bolmay, panlerdi ozlestire almay qiyinaladi, aqibetinde bilimsiz yaki ansat gana joqari oqiw orinlarina kiriwdi, jumis islewdi izley baslaydi. Oqigan insan menen oqimagan insannin tap hazirgi waqitta parqi juda ulken. Oqigan oylanip az soyleydi, oqimagan insan kop soyleydi, qullasi bilim sipatin asiriwda birinshi nawbette tarbiyalanip atirgan perzentge itibardan baslanadi. El basshisimiz Islam Karimov "XXI asir informaciya texnologiyalari asiri" - degeni siyaqli pútkil jáhán rawajlanıwı barǵan sayın informaciya - texnologiyalari menen tez pat penen rawajalanip atır. Atap aytqanda biz siyaqli jaslarđı zaman talabına juwap beretuǵın qánigeler etip tayarlawda bólek itibar qaratilıp atır. Texnologiya asirinde juda kop qolayliqlar jaratilgan, sonin menen birge taxnologiyanın jaritiliwininda jaman tarepleride bar. Insan zerikse yaki qiyin jumislar islew jaqpaşa kompyuter yaki telefonda waqtinın qalay otip ketkenin bilmey qalip atır, sol texnologiyaga ketgen waqtin paydali jumislarga sariplasa kop jetiskenliklerge erisedi. Telefonda qanday da bir ozine tartiwshi magnit bar siyaqliday. En tiykargisi hazirgi waqitta eki jasar balada telefon ne ekenin jane telefondi qolınan alıp qoysan talap etip jilawdi biledi. Keselliklerdin ushrawida usi texnologiyalardin aqibetinde juz bermekte. En kop ushrasatugin kesellikler bas awriw, koz nurinin paseyiwi, umitshaqliq, nerv sistemasinin buziliwi yagniy tinimsiz telefonnan paydalanıw juzesinen kelip shiqip atır. Sonin natiyjesinde balaga beretugin tarbiyada usi telefon arqali jilamasin dep daslep berip qoyiladi, keyinshelik paydalanıp uyrenghen keyin telefondi alıp qoyadi ham balanin tek sol buyimga baylanıp qaliwinan son' tarbiyanın buziliwına, bilim sipatinin tomenlewine, keleshek ushin qawiptin jaratiliwına alıp keledi. Pedagog insanlar harbir shanaraqta bolıwı kerek. "Jaslar ertengi keleshegimiz" dep birinshi prezidentimiz Islam Kazimov atamızda biykarga aytpagani da oz ornin tawıp tur. Sonday perzent tarbiyalanıwı kerek. Bir gana shanaraqti, jamiyetti, jamatti, mamleketti tanitıp qoymastan, jahan orenasında oz ornin tawa aliwi kerek.

1. Bahodir Baxshullaevich Ma'murov "UMUMIY PEDAGOGIKA" Buxoro 2020
2. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Pedagogika>
3. <https://fayllar.org/xxi-asr-axborot-texnologiyalari-asri.html>